

ת"פ 31939/04/21 - מדינת ישראל נגד מוחמד גראב

בית משפט השלום בתל אביב - יפו
ת"פ 31939-04-21 מדינת ישראל נ' גראב

לפני כבוד השופטת שלומית בן יצחק
המאשימה: מדינת ישראל
ע"י מפלג תביעות ת"א
נגד
הנאשם: מוחמד גראב
ע"י ב"כ עו"ד שאדי כבהא

גזר דין

כתב האישום המתוקן והסדר הטיעון

1. ביום 14.6.2022 הורשע הנאשם על יסוד הודאתו בכתב אישום מתוקן, ובמסגרת הסדר טיעון, בעבירות חבלה חמורה, חבלה במזיד לרכב והיזק לרכוש במזיד, עבירות לפי סעיפים 333, 413 ו-452 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן: החוק).

2. על פי עובדות כתב האישום המתוקן ביום 13.4.2021, א.א, שהוא אדם זקן (להלן: א' או המתלונן) נהג ברכבו בתל אביב ועמו בנו (להלן: הבן). באותו המועד, נהג הנאשם במשאית ולצדו פ.ג, קטין (להלן: האחר). לאחר שהמתלונן עקף את משאית הנאשם, ירד זה מהמשאית, וניגש למתלונן שישב ברכבו, חגור.

באותן נסיבות, התפתח סכסוך נהגים בין הנאשם למתלונן. הנאשם תקף את המתלונן, עת ישב ברכבו, בכך שהכניס את ראשו וידייו דרך חלון הרכב והיכה בחוזקה מספר פעמים בפניו של המתלונן במכות אגרופ. הנאשם שבר את משקפיו של המתלונן וקרע את חולצתו. בהמשך, אחז הנאשם ומשך בחוזקה במתלונן ובחולצתו על מנת להוציא את המתלונן בכוח מרכבו. לאחר שהוציאו כך מהרכב, הפיל הנאשם את המתלונן ארצה והיכה אותו בכל חלקי גופו. האחר הצטרף לנאשם ויחד תקפו את המתלונן בצוואת חדא, בכך שבעודו שכוב על הרצפה היכו אותו בכל חלקי גופו ובפניו, וכן בעטו בגופו ובידיו.

כתוצאה מכך, נגרמה למתלונן חבלה חמורה בדמות שבר תוך פרקי ברדיוס דיסטלי עם מרכיב דחיסה קלה ביד ימין, וחבלות של ממש בדמות שפשופים שטחיים בעכוז שמאל ושריטות בפניו. המתלונן נזקק לטיפול רפואי בבית חולים וידו גובסה.

הנאשם שבר את מראת הצד השמאלית ברכב, בעוד האחר בעט במראת הצד הימנית ושברה.

עמוד 1

באותן הנסיבות, רץ האחר למשאית, הוציא ממנה מברג, ניגש למתלונן, ובעודו אוחז במברג איים על הבן בכך שצעק לעברו בין השאר: "אני עוד אגיע אליכם... בן זונה אני עוד יהרוג אותך..." , בכוונה להפחיד.

3. להשלמת התמונה אציין, כי תחילה כפר הנאשם במיוחס לו, והתיק הופנה לשמיעת ראיות לפני. ביום 23.5.2022 בתום דיון לפי הוראות סעיף 144 לחוק סדר הדין הפלילי [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: חוק סדר הדין הפלילי) הסכימו הצדדים ליטול חלק בהליך גישור. זה התקיים לפני כבוד השופט שמאי בקר, ובמסגרתו הודה הנאשם בעובדות כתב האישום המתוקן והורשע לפיהן. בהסדר שגובש בין הצדדים סוכם כי הנאשם יפקיד סך ₪ 25,000 לפיצוי המתלונן עוד טרם הטיעונים לעונש ויישלח לשירות המבחן לשם קבלת תסקיר בעניינו, כאשר המאשימה הצהירה כי עמדתה היא למאסר בפועל מאחורי סורג ובריח. התיק הושב להמשך טיפולי וביום 17.8.2022, לבקשת המאשימה ובהסכמת ההגנה, הוריתי על עריכת תסקיר נפגע עבירה.

תמצית טיעוני הצדדים לעונש

4. טיעוני הצדדים לעונש נשמעו בשתי פעימות: ביום 27.2.2023 וביום 5.3.2022. עובר להם הוגשו תסקיר נפגע העבירה ותסקיר בעניין הנאשם.

5. במועד הראשון הגישו הצדדים ראיותיהם לעונש ונשמעו עדויות המתלונן, ארוסתו של הנאשם וגב' מיכל לובלסקי, עובדת סוציאלית שטיפלה בו (להלן: המטפלת). נוכח התמשכות הדיון, ומשהתברר כי הנאשם טרם הפקיד את סכום הפיצוי כפי שנקבע במעמד הכרעת הדין, נדחה הדיון במספר ימים, אז העיד אחי הנאשם ונשמעו טיעוני הצדדים לעונש. יוער, כי הובהר שעניינו של האחר מתנהל עדיין.

לטענת המאשימה, הערכים המוגנים שנפגעו, ברף חומרה גבוה, הם כבוד האדם וחירותו, שמירה על שלמות ובריאות הגוף ובטחונו ופגיעה בביטחון המשתמשים בדרך. מדובר באירוע קשה, על רקע סכסוך דרך, במסגרתו הותקף המתלונן - אדם זקן, באכזריות, לעיני בנו, וכלל אף היזק לרכוש. עוד ציינה התובעת כי מדובר בתופעה המוכרת בפסיקה "תופעת הזעם בכבישים", טענה כי "על בית המשפט להעביר מסר כי למעשים כאלה יש השלכות משמעותיות" והפנתה לנזק שנגרם לקרבן העבירה, כעולה מתסקיר נפגע העבירה שהוגש בעניינו. המאשימה עתרה למתחם ענישה, שנע בין שנתיים מאסר לשלוש שנות מאסר, בצירוף ענישה נלווית.

נטען כי הנאשם לקח אחריות על מעשיו אולם מפחית מהאחריות לו, ורק כעבור שנה מהאירוע, פנה לטיפול וכי מעדות אחיו של הנאשם עולה "שהם לא תופסים את האירוע כאירוע עברייני". המאשימה ביקשה שלא לקבל את המלצת שירות המבחן ועתרה למקם הנאשם ברף התחתון של מתחם הענישה, כך שיושת עליו מאסר לתקופה של שנתיים, בצירוף ענישה נלווית.

ההגנה טענה כי הנאשם, על אף שמתגורר "בשכונה קשה", לא הסתבך מעולם בפלילים, הביע חרטה על מעשיו, נרתם להליך טיפולי ומנסה לשקם את חייו, עניין שבא לידי ביטוי בתסקיר שירות המבחן ובעמדת המטפלת. ההגנה עתרה למתחם הענישה, הנע בין מספר חודשי מאסר ועד שמונה עשר חודשי מאסר, ולעונש שרכיבו המרכזי

יהא מאסר בדרך של עבודות שירות. הסנגור הוסיף כי אם בית המשפט סבור כי "הרף התחתון הוא מאסר בפועל אז במקרה זה כן נכון לחרוג לקולה רק מסיבה אחת כי אני סבור אחרי שקלול כל הנתונים כולל התסקירים, כולל הקורבן לא מצדיקים להשליך לטמיון שנתיים של עבודה אינטנסיבית המלווה בחרטה כנה, הזדהות ואמפתיה עם הקורבן וזה לא המקרה לשלוח אדם למאסר".

הנאשם בדבריו האחרונים ביקש סליחה והביע חרטה על מעשיו. לדבריו, עובר תהליך במשך שנתיים, וכיום בעת שנתקל במקרים כאלה, הוא בוחר "להמשיך הלאה". עוד מסר כי הוא עתיד להתחתן בחודש יוני הקרוב ובקשתו היא לבצע עבודות שירות.

דין והכרעה

מתחם העונש ההולם

6. על פי הוראות סעיף 40ג(א) לחוק, טרם גזירת העונש יש לקבוע, בגין כל אחד מהאירועים שבכתב האישום, מתחם עונש הולם למעשה העבירה, תוך התחשבות בערך החברתי שנפגע כתוצאה מביצוע העבירה ומידת הפגיעה בערך זה, במדיניות הענישה הנהוגה ובנסיבות הקשורות בביצוע העבירה. בענייננו, אין מחלוקת כי מדובר באירוע אחד, תחום בזמן ובמקום.

הערכים המוגנים ומידת הפגיעה בהם

7. האירוע מושא כתב האישום הוא ביטוי קיצוני ומובהק לתופעה הרווחת והמסוכנת של "זעם כבישים"; מקרי אלימות על רקע סכסוכים בנוגע לשימוש בדרך.

8. לפני כ-60 שנה, עת נדרש לעניינם של מתפרעים בכביש, שאף איימו על נהג שעצרם, קבע בית המשפט העליון כי: "חומרת העונש מחייבת המציאות... לא מפני שהמעשה היה מרגיז ומטריח... אלא שהמעשה אינו אלא אחת התופעות התדירות יתר על המידה וההולכות ורבות של הפקרות בכבישי הארץ, אשר סכנתה ותוצאתה אין לשערן כלל" (ע"פ 214/64 **היועץ המשפטי לממשלה נ' פוזילוב** פ"ד יח(4), 255 258 (1964)). אף כי אין מדובר בתופעה חדשה, המציאות מלמדת כי בשנים האחרונות התפשטה עוד, הסלימה ולעיתים אף גבתה מחירים כבדים, עד כדי אובדן נפש.

בעניין **אבו סולב** צוין: "... עניין לנו בדוגמה נוספת לתופעה שבה נהגים, חלקם נורמטיביים, מוצאים עצמם פועלים באופן אלים ומסוכן כלפי זולתם בכביש בשל טענות של מה בכך. תופעה זו שזכתה בפסיקה לכינוי "זעם בכבישים" (road rage) מוצאת ביטוי במרבית המקרים באלימות מילולית בלבד, אך יש ולעתים זו מסלימה ומגיעה לכדי אלימות פיזית שתוצאותיה קשות... אמנם לא נגרמה למתלוננים כל חבלה, וכפי הנלמד גם לא נגרם נזק של ממש לרכב, אולם ההיבט הכספי כאן אינו העיקר. העיקר הוא הפגיעה החמורה בתחושת הביטחון בדרכים, כאשר האזרח מן השורה הופך באקראי לקורבן להתנהגות בריונית..." (ת"פ (מחוזי ב"ש) 67969-11-17 **מדינת ישראל נ' אבו סולב** (8.8.2019)).

9. הערכים המוגנים שנפגעו כתוצאה ממעשיו של הנאשם נוגעים לאינטרס לשימור כבוד הפרט, שלמות הגוף
עמוד 3

והנפש, תחושת ביטחון הציבור בדרכים ושמירת הסדר הציבורי. מעשי האלימות היו משולבים בפגיעה ברכוש המתלונן, לרבות גרימת נזק לרכבו; בכך נפגע הערך המוגן של שימור הקניין והרכוש. בנסיבות העניין, עליהן אעמוד בהמשך, עצמת הפגיעה בערכים המוגנים היא גבוהה ביותר ומצויה ברף העליון של מדרג החומרה.

נסיבות ביצוע העבירה

10. סעיף 40ט(א) לחוק קובע כי על בית המשפט להתחשב בקביעת העונש ההולם, בנסיבות, מקלות ומחמירות כאחד, הקשורות בביצוע העבירה "ככל שסבר שהן משפיעות... על אשמו של הנאשם"; סעיף זה מפרט אחת עשרה נסיבות כאמור. לפי הוראות סעיף 40יב לחוק בסמכות בית המשפט לקבוע נסיבות נוספות לעניין קביעת המתחם וגזירת הדין.

בענייננו, מספר לא מבוטל של נסיבות משליכות על קביעת מתחם הענישה, אלו המנויות בחוק במפורש ואחרות.

אכזריות מעשי הנאשם (סעיף 40ט(א)(10) לחוק)

11. כפי שיובהר בהמשך הדברים, תקיפת המתלונן בוצעה באכזריות ובאלימות, ונוכח התמשכותה ועוצמתה אף חצתה את רף ההתעללות בקרבן.

אי-תכנון האירוע (סעיף 40ט(א)(1) לחוק) והתמשכותו

12. אכן, עבירות אלימות המתרחשות על רקע סכסוך דרך, כחלק אינהרנטי מהגדרתן הן תולדה של התלקחות יצרים ולא של תכנון מוקדם. אלא שלאירוע מספר צמיתים, ובכל אחד מהם יכול היה הנאשם לפנות לנתיב מילוט ולחידול ממעשיו.

תחילה, הכה הנאשם את המתלונן בעוד זה יושב ברכב, מספר פעמים, במכות אגרופ, תוך שבירת משקפיו וקריעת חולצתו. שנית, משכו והוציאו מהרכב בחוזקה. שלישית, הפילו ארצה והכה אותו בכל חלקי גופו. רביעית, לאחר שהאחר הצטרף אליו, תקפו שניהם את המתלונן בעודו מוטל ארצה, "בכל חלקי גופו, בפניו וכן בעטו בגופו ובידיו", עד כדי גרימת שבר בידו, שהצריכה גיבוסה, וחבלות נוספות. גם בכך לא היה על מנת לשכך את זעמו של הנאשם ובשלב החמישי גרם לשבר במראה הצידית של הרכב, בעוד האחר בועט ושובר את המראה האחרת.

אכן, כטענת הסנגור כתב האישום "שותק" ואינו מפרט את מסגרת הזמנים המדויקת במסגרתה בוצעו מעשי הנאשם והאחר, אך גם לשיטת ההגנה נמשך האירוע מספר דקות (עמ' 24, ש' 26-27 לפרוטוקול הדיון; ככל שלא יאמר אחרת ההפניות הן לפרוטוקול הדיון, ש.ב.); ממילא ברור, כי ביצוע כל פעולות האלימות המנויות בכתב האישום, בזו אחר זו, דורש זמן, ובחוייתו המסויטת של המתלונן ודאי התארכו אותן "מספר דקות" כדי נצח של ממש.

טיב האלימות שספג המתלון

13. מעבר להיותה תקיפה מתמשכת, כאמור לעיל, כללו פרצי האלימות מכות שהופנו לכל חלקי גופו של המתלון, לרבות לפניו; תקיפת הנאשם והאחר כללה אף בעיטות בו, בעודו שרוע חסר אונים על הקרקע; עצמת הכאב וההשפלה הכרוכים בכך ברורה. למתלון נגרמו חבלות, אחת מהן חמורה, ובכל יש להעיד על עוצמתן של המכות שספג.

מיהות הקרבן - אדם זקן

14. כתב האישום המתוקן מציין כי המתלון הוא אדם זקן. בטיעוניה לעונש הדגישה התביעה עניין זה ולדבריה: "הנאשם והאדם הנוסף שתקפו אותו בתקיפה כה אכזרית ראו את גילו". בתגובה, טענה ההגנה כי אמירה זו נוגדת את ההסכמות שגובשו עובר לכריתת הסדר הטיעון (עמ' 15, ש' 8-1 לפרוטוקול הדיון). לא ניתן לקבל עמדתה זו.

15. סעיף 154 לחוק סדר הדין הפלילי קובע כי עובדה שנאשם הודה בה יראוה כמוכחת כלפיו זולת אם ראה בית המשפט שלא לקבל את ההודיה כראיה. בע"פ 1875/98 **אורן בנגב - מתכות בע"מ נ' מדינת ישראל**, פ"ד נד(4) 529 נקבעה ההלכה לפיה הודאה בעובדות כתב האישום כוללת גם הודאה במצב הנפשי הנדרש לשם הרשעה באותה העבירה ("אך מה הדין באותן עבירות שבהן כלל כתב האישום רק נתונים על היסוד העובדתי? האם הודאה בעובדות כתב האישום כוללת גם הודאה במצב הנפשי המתבקש באותה עבירה (שאינה של אחריות קפידה)? התשובה היא בחיוב"; פסקה 11 לפסק דינו של הנשיא ברק; ראו גם ע"פ 16/08 (מחוזי נצ') **מוחמד נ' מדינת ישראל**, פסקה 6 (24.6.2008)).

משמעה הבסיסי, המילוני והמילולי, גם אם לא זה המשפטי בהתאם להוראות סעיף 1368 לחוק של התיבה "זקן", שהיא חלק מכתב האישום המתוקן בו הודה הנאשם, מלמד כי במועד הרלבנטי מיצה המתלון חלק ניכר מתוחלת חייו, על כל השלכות הדבר מבחינת יכולתו להתמודד עם כוחם העודף של הנאשם והאחר ולהתאושש מתקיפה ברוטלית כל-כך. גם על רקע נתון זה יש לבחון את מתחם הענישה.

16. תוצאות תקיפה אכזרית וממושכת, בכל חלקי הגוף, עשויות להיות קשות וחמורות יותר כאשר זו מופנית כלפי אדם מבוגר שהרי "כל קשיש הוא בבחינת 'גולגולת דקה' מבחינת התוצאות האפשריות של המעשה. גם אם העבירה הורתה במעשה קל לכאורה, סופה מי ישרונו" (ע"פ 1864/11 **דוידוב נ' מדינת ישראל**, פסקה 8 (7.11.2012)) בפרט, כאשר מדובר בהכאה ממושכת, לרבות בפני המתלון - איזור רגיש ומועד לפורענות (ע"פ 6294/11 **פלדוני נ' מדינת ישראל**, פסקה 126 (20.2.2014)); בהקשר זה רלבנטיות הוראות סעיף 40ט(3) לחוק.

17. לא זו בלבד כי מדובר באדם מבוגר, בינו לבין הנאשם והאחר פער גילים העומד על שנים רבות. לכך השלכה משמעותית בנוגע למידת אשמו של הנאשם, וכפי שיובהר להלן, פער זה רלבנטי אף לסוגיית נזקיו של המתלון. בין היתר, בשל כך שעבורו תקיפתו על ידי שני אנשים צעירים כל-כך ביחס אליו שיבשה את יסודות עולמו.

מעורבות האחר

18. כאמור לעיל, משלב מסוים הצטרף לנאשם האחר - במהלך הטיעונים לעונש מסר הסנגור כי מדובר בבן אחיו המנוח של הנאשם - ושניהם תקפו יחדיו את המתלון. מדובר במכפיל כוח של ממש, שיש בו לא רק להעצים את

היבטי האלימות והנזק, אלא גם את תחושות חוסר האונים והאימה של קרבן העבירה, הנאלץ לספוג מכות ובעיטות מידי שניים. הנאשם אכן לא הואשם בביצוע עבירות בצוותא חדא, אך "עיקר הדגש ראוי לשים על העובדות המתוארות בכתב האישום, ואלה ישמשו כנקודת מוצא לגזירת עונשו של הנאשם" (ע"פ 1997/13 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 12 (29.8.2013)).

19. תיאור סוף האירוע מעוגן בפסקות 13-14 לכתב האישום המתוקן ונוגע להתנהלות האחר: זה רץ למשאית, הוציא מברג, ניגש למתלון ואיים על הבן במילים: "אני עוד אגיע אליכם, בן זונה, אני עוד יהרוג אותך"; הנאשם אינו מוזכר בפסקות אלו.

כאמור לעיל בעניין גיל המתלון, מדובר בעובדה בה הודה הנאשם והיא חלק מתיאורו העובדתי של האירוע בו הואשם. ככלל, כל אקט אלים כרוך בסיכון כי יימשך, יתגלגל ויתרחב, ואין למי שנקט בו, והוביל ליצירת אווירה אלימה ומשולחת רסן, יכולת לשלוט באופן אפקטיבי במהלך הדברים, ולכך משנה תוקף כאשר באקט האלים מעורב גם אחר, שלא ניתן לנטר את פעולותיו. במילים אחרות: ניתן לראות בפעולות אלימות נפרדות של אדם החובר לנאשם שיזם אירוע אלים נזק שנגרם מביצועה של העבירה או כזה שצפוי היה להגרם כתוצאה ממנה, שיש מקום להתחשב בהם בעת קביעת המתחם, על פי הוראות סעיפים 40ט(א)(3) ו-(4) לחוק.

ראו גם עניין **אסוד** (ע"פ 901/22 מדינת ישראל נ' אסוד, פסקה 9 (24.2.2022)), בו נקבע כי אחריות אינה נקבעת רק על פי תרומה ישירה לאירוע, אלא "מתוך ראייה רחבה יותר של מטרתו המשותפת של ההמון" שהמשיב היה "חלק ממנו". בהתאמות הנדרשות, דברים אלה יפים אף לענייננו.

אלא שהמאשימה לא התייחסה כלל להתנהלות האחר בשלב אחרון זה של האירוע בטיעוניה לעונש, ולנאשם לא נתנה הזדמנות להתייחס לשאלה עד כמה היתה זו צפויה בנסיבות העניין ומהו הקשר הסיבתי בינה לבין אלימות הנאשם. יתכן אף כי הדברים הובאו לשם הצגת התמונה במלואה מנקודת מבטו של קרבן העבירה. משכך, נוכח הזהירות בה יש לנקוט בעניין, לא אביא בחשבון את מעשי האחר בחלקו האחרון של האירוע (כאמור, פסקות 13-14 לכתב האישום המתוקן) בעת קביעת המתחם.

20. אציין בהקשר זה כי המאשימה בטיעוניה ציינה כי הנאשם והאחר עזבו את המקום בעוד המתלון פצוע, על אף שלא יכול היה להתפנות מהמקום ונדרש לסיוע גם בשל הנזק למשקפיו ולרכבו (עמ' 15, ש' 18-20). לא נמצא ביטוי בעובדות כתב האישום המתוקן לטענה זו ולא אתן לה משקל.

ביצוע העבירות בנוכחות בן המתלון

21. אלמנט חומרה נוסף הוא ביצוע העבירות לעיני בנו של המתלון. גם אם לא היה הנאשם מודע לטיב הקשר המדויק בין השניים, עובדת היותם יחדיו בכלי רכב מלמדת על קרבה (שאת מהותה לא טרח לברר טרם החל לתקוף את המתלון). בפגועו בו בעצמה כה רבה לעיני אחר שהיה עמו, לא רק שהוסיף הנאשם למעגל הנפגעים ממעשיו קרבן נוסף אלא אף העצים את חווית הפגיעה של המתלון עצמו; על פי תסקיר נפגע העבירה, המתלון, במקביל להתמודדותו עם תקיפת הנאשם והאחר, חשש לשלומם של בנו, והעובדה כי האחרון צפה במתרחש "קפוא מפחד

ואימה".

העדר אשם מצד המתלון להתפתחות האירוע

22. כתב האישום המתוקן מציין, כי לאחר שהנאשם יצא מהמשאית וניגש לרכב המתלון, בעוד זה האחרון "חגור", התפתח "סכסוך נהגים" (התובעת התייחסה אליו בטיעוניה כ-"ויכוח מסוים", עמ' 14, ש' 21); לאחר מכן, כאמור לעיל, מתוארים מעשי האלימות הרבים שביצע הנאשם, חלקם יחד עם האחר. אין טענה כי המתלון נהג בנאשם באלימות, ולמעשה הנאשם החל לתקפו בעודו ברכבו, בעודו חגור. המתלון אף תיאר בתסקיר נפגע העבירה כי מבחינתו מדובר באירוע שהתרחש "ללא התראה או תחושת סכנה מקדימה ומבלי שיכול היה להתגונן מפניה". אף כי גם נסיעה פרועה בכביש ומילים קשות אין בהן כל הצדקה לנקיטת אלימות מוחשית ופוגענית, הפער בין התנהלות המתלון לעצימות מעשי הנאשם הוא נתון נוסף הפועל לחובת האחרון. עניין זה מדגים את הפגיעה בערך המוגן של שימור תחושת הביטחון בקרב המשתמשים בכביש ואת העדר היכולת להתגונן מפני בריונות אלימה שכן גם במקרה זה, בו כלל לא יצא מרכבו לשם עימות עם הנאשם, נפל המתלון קרבן לזעמו.

הסיבות שהובילו את הנאשם לביצוע העבירות (סעיף 40ט(א)(5) לחוק)

23. הנאשם טען לפני שירות המבחן כי במועד האירוע צם, בשל חודש הרמדאן, וכי המתלון עקף אותו "באופן מסוכן" שגרם לו לבלום בפתאומיות ולביצים שהוביל במשאיתו להישר; נתונים אלה אינם חלק מעובדות כתב האישום המתוקן, ולא הוכחו בדרכים הקבועות בסעיף 40י(ב) לחוק. ממילא, אין בדברים כל צידוק, אף לא הסבר, למעשי הנאשם, שחרגו קיצונית מכל אמת מידה בסיסית של התנהלות אנושית. נסיעה בכבישים כרוכה בסיכונים הנובעים גם מהתנהלות נהגים אחרים העושים שימוש בדרך, לרבות תאונות דרכים של ממש; לא ניתן להצדיק עשיית דין עצמי והתנהגות אלימה וכוחנית, קל וחומר ביצוע של עבירות חמורות, גם אם המעורב הנוסף נהג ברכבו באופן פזיז.

נזקי המתלון כתוצאה מביצוע העבירה (סעיף 40ט(4) לחוק)

24. נזקי המתלון מקיפים ומתמשכים, ונוגעים לכל תחום והבט בחייו. הוא אינו עוד האדם שהיה טרם איתרע מזלו להיתקל בנאשם ובאחר. גם היום, כשנתיים לאחר האירוע, חייו שנטרפו לא שבו למסלולם התקין.

25. הנאשם פגע במתלון פגיעה חמורה וגרם לשבר בידו; המתלון טופל בבית החולים וידו גובסה והושמה בסד, כעולה מתמונות שהוגשו במסגרת טיעוני הצדדים לעונש ומסמכי בית החולים. מעבר לכך, נגרמו לו חבלות אחרות, שחומרתן פחותה אמנם, בדמות שפשופים שטחיים בעכוזו ושריטות בפניו.

26. הנאשם שבר את משקפיו של המתלון וקרע את חולצתו; תיעוד החולצה אכן מצביע על קרע גדול מאוד ומשמעותי. מעבר לנזק הרכושי, שגם בו יש על מנת להצביע על עצמת האלימות בה נקט הנאשם, בקריעת הבגד ובשבירת המשקפיים קיים אלמנט משפיל ומבזה כשלעצמו, בשעת המעשה ולאור העובדה כי המתלון נאלץ להתהלך במצב זה כך גם לאחריו.

הנאשם אף שבר את המראה הצדדית ברכב המתלון, כאשר האחר שובר את המראה הנוספת. נזכיר, המחוקק ייחד פגיעות במזיד לרכב והורה כי העונש בגין יהיה חמור משמעותית יותר מזה אותו יש להשית בגין היזק

במזיד - חמש שנות מאסר.

השפעת האירוע על המתלון והתדרדרותו לאחריו - תסקיר נפגע העבירה

27. שבירת יד אדם והזק לרכושו עולים כדי פגיעות קשות; אלא שנזקי המתלון חורגים מהתרחשויות יום האירוע והשלכותיהן הישירות.

28. כאמור לעיל, לתיק בית המשפט הוגש תסקיר נפגע עבירה, על פי הוראות סעיף 187(ב) לחוק סדר הדין הפלילי. לשונו: "הרשיע בית המשפט נאשם בעבירת מין או בעבירת אלימות, רשאי הוא להורות לעובד ציבור, שמינה לענין זה שר הרווחה והשירותים החברתיים, לערוך ולהגיש לו תסקיר על מצבו של הנפגע בעבירה... ועל הנזק שנגרם לנפגע כתוצאה מן העבירה".

29. ההגנה התנתה הסכמתה להגשת תסקיר זה בכך שעובדותיו לא יחרגו מעובדות כתב האישום ובהחלטת מיום 17.8.2022 קבעתי כי התסקיר יערך על פי הכללים המקובלים. בתסקיר ציין המתלון נתון שלא הוזכר בכתב האישום, דברי הנאשם אליו בתחילת האירוע; מובהר, כי זה לא הובאו בחשבון על ידי במסגרת קביעת המתחם והמסגרת העובדתית המחייבת בנוגע להתנהלות הנאשם בשעת המעשים שיוחסו לו היא כתב האישום המתוקן בו הודה (ע"פ 8888/07 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 14 (6.7.2009)).

30. כפי שנפסק: "תכליותיו של תסקיר נפגע העבירה הן, בין היתר, לשמש ככלי עזר עבור בית המשפט לצורך התרשמות מנזקי העבירה, ובדרך זו להעניק לנפגע העבירה את האפשרות להשמיע את קולו בבית המשפט, טרם שייגזר עונשו של הנאשם... מדובר בראיה רלוונטית וחשובה לקיומם של נזקים שנגרמו לקורבן העבירה והוכחת נזקים אלו, כחלק מנסיבות הקשורות בביצוע העבירה, בשלב הטיעונים לעונש" (רע"פ 266/18 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (13.2.2018)). התמונה המשתקפת מתסקיר נפגע העבירה מכמירת לב ומלמדת על התפרשותו של הנזק שנגרם למתלון לכל מעגלי חייו. אין מדובר אך בתיאור סובייקטיבי, מנקודת מבטו של קרבן העבירה, שאף ההגנה הסכימה כי חווה מכה "קשה מאוד" (סוף עמ' 21), אלא כזה שגובה במסמכים והוצג לבית המשפט על ידי גורם מקצועי ומיומן בהנגשת אותה נקודת מבט ומשמעותה (דנ"פ 5625/16 אסף נ' בוקובזה, פסקה 20 לפסק דינה של הנשיאה חיות (13.9.2017)).

31. המתלון ידע קשיים רבים במהלך חייו. אחיו נרצח. הוא עצמו מוכר כנכה צה"ל ועל רקע זה התמודד עם ליקוי בלבו והיה נתון במעקב רפואי. הוא גידל בן הלוקה בנכות, ובשנים האחרונות נפטרו אביו ושני אחים נוספים. המתלון יכול היה למכשולים משמעותיים אלה, הקים משפחה והביא ילדים לעולם, פרנס עצמו בכבוד, ובמועד האירוע, על אף היותו בגיל פרישה, המשיך לעבוד, בין היתר מתוך רצון לסייע לילדיו לבנות את עתידם. עד מפגשו עם הנאשם האמין המתלון בעצמו ובכוחותיו ושמר על רוח חיובית. שירות המבחן התרשם מאדם שקול וזהיר, שלאורך חייו נמנע מקונפליקטים ואף עם הליכי ההתבגרות הטבעיים התמודד באופטימיות, ותכניותיו לעתיד התמקדו בהעמקת הקשר עם קרוביו.

32. אלא שמעשי הנאשם והאחר שמטו את הקרקע מתחת לרגלי המתלון והפכו את עולמו עליו. המתלון, שידע להסתגל לתמורות החיים ולהתמודד עם אובדן, נכות והזדקנות, הפך "אדם עייף, עצוב, כבוי ופגוע מאוד", שתיאר בפני קצינת המבחן את הפגיעה, על כל פרטיה, בעודו בוכה. לדברי המתלון, התקיפה "התרחשה ללא כל התראה או תחושת סכנה מקדימה, ומבלי שיכול היה להתגונן מפניה" ובנשמתו נצרבה "חוות חולשה ומובסות מול הפוגעים", לעיני בנו שצפה במתרחש מבועת.

33. המתלון מסר לקצינת המבחן כי היה משוכנע שהנאשם והאחר רוצים להרגו. החשש לחייו הציף את אובדן אחיו שנרצח בתקופת האינתיפאדה הראשונה בשנת 1987 (אע"פ, על פניו נפלה שגגה בתסקיר נפגע העבירה שכן במועד זה לא היה המתלון בן 21 שנים) והוא שיתף את שירות המבחן בכך שאף הוא יכול היה להירצח על ידי מוסלמים, ובמחשבותיו על אמו הקשישה, שנאלצה להתמודד עם פגיעה בבן נוסף. עוד ציין בפני שירות המבחן כי תקיפתו התרחשה בתקופה שקדמה לאירועי שומר חומות, "בה התקיימו אירועי התפרעויות".

34. במהלך טיעוני באת כח המאשימה קבל הסגור על כך שהזכירה את חששותיו אלה של המתלון (עמ' 16, ש' 20-24). כפי שצינתי לעיל המסגרת העובדתית היא כתב האישום המתוקן; לנאשם לא יוחסה כל כוונה להרוג את המתלון או פגיעה בו על רקע מניע לאומני בשל היותו יהודי. אני אף מקבלת את דברי אחיו של הנאשם לפיהם המשפחה מקיימת יחסי שכנות וחברות תקינים וטובים עם יהודים.

35. אלא שהמתלון תיאר את חוויותיו מזווית ראייתו הוא. אירוע מכונן בחייו של המתלון היה מות אחיו וגם על רקעו עיבד את תחושותיו, לרבות חששו כי ימצא מותו מידי הנאשם והאחר. הוא אינו אמור להגביל מחשבותיו, פחדיו ותחושותיו בקשר לתקיפתו; הוא לא בחר את תוקפו, על כל מאפייניו; זו הדרך בה הגיב לאירוע טראומטי שנכפה עליו. הנאשם הוא זה שהכניס עצמו, מרצונו החופשי, למצב דברים אסור, ותקף את המתלון. בכך נטל סיכון שקרבנו, על אישיותו, תפיסת עולמו, חששותיו וצבר חוויותיו, הוא בעל "גולגולת דקה" במובנה התודעתי והנפשי, וכי השלכות האירוע עליו עשויות להיות משמעותיות וקשות ביותר.

36. המתלון נמנע מלצאת מביתו תקופה ממושכת על מנת להימנע מהערות בנוגע לגופו החבול, סבל תקופה ארוכה מכאבים ונזקק למנוחה ארוכה; עקב כך, והיותו מפרנס יחיד, נפגע מצבה הכלכלי של משפחתו. עוד לדבריו נמנע מלהשתתף באירועים חברתיים ותפקודו החברתי נפגע. מסמכים שהוצגו לשירות המבחן מלמדים על כך שהמתלון אובחן כסובל מהפרעת דחק, חושש מהגעה ליפו (מקום ביצוע העבירה ומקום מגורי הנאשם, ש.ב.), נוטל שמן קנאביס בלילה לשינה וטיפול תרופתי נוגד דכאון וחרדה. כן עולה כי המתלון, קבלן עצמאי לעבודות חשמל, נמצא כשיר לעבודה במשרה מלאה, אך ללא הפעלה מאומצת של כף ידו הימנית וללא הפעלה של מכשירים רוטטים, כאשר נכון לחודש דצמבר 2022, שנה וחצי לאחר האירוע מושא כתב האישום דיווח במרכז לבריאות הנפש על "מצב רוח ירוד, העדר תפקוד תעסוקתי, הפרעות בשינה ובתאבון פלשבקים וחשש לנסוע לבד ברכב"; הומלץ למתלון על המשך טיפול תרופתי נוגד חרדה ודכאון ועל מעקב פסיכיאטרי.

37. מתסקיר נפגע העבירה אף עולה כי יחסיו של המתלון עם בני משפחתו התערערו, שכן משאביו הופנו להתמודדות עם השלכות הפגיעה בו, והוא רואה בהליך הגירושין מאשתו כהשלכה עקיפה של הפגיעה בו. פגיעה זו שבשה את תכניותיו להזדקק בחיק משפחתו, מוקף באנשים אהובים, ואף כי הבין את קשיי קרוביו להכיל את מורכבות מצבו, הוא חש נטוש, ולעמדת שירות המבחן: "מצב זה מלווה מבחינתו בכאב רב בשל המשמעות שמייחס למושג בית ומשפחה ולאחר שכל חייו הקדיש לשמירה ולטיפול המסגרת המשפחתית. כיום חווה עצמו נעדר משמעות לחיים ואף שיתף במחשבות על מוות. לא נשאר כלום כלשונו".

38. המתלון שיתף את שירות המבחן בקשייו לקבל טיפול במסגרות ציבוריות, בהן ההמתנה ממושכת וכי הוא נעדר אמצעים לממן טיפול פרטי, גם נוכח ההתדרדרות במצבו הכלכלי, והוא חש נעדר כוחות להתמודד אל מול המערכת לשם מיצוי זכויותיו.

39. המתלון חווה, על פי שירות המבחן "חוויה רבת עצמה של אימת מות המלווה באיבוד שליטה על גופו, בריאותו וחיי וחסר אונים קיצוני... המפגש עם סכנת החיים במהלך הפגיעה מלווה אותו בכל מקום מאז הותקף. חוסר ההבנה מדוע הותקף באכזריות על ידי אנשים צעירים באופן משמעותי ממנו, שלא חמלו עליו, מעסיקה ומטרידה אותו ונראה כי המפגש עם האלימות הקשה של הנאשמים, ללא כל סיבה, ערער את בטחונו" ו-"ערך היסוד

של כבוד האדם בכלל ואדם מבוגר בפרט נרמס על ידי הנאשם והאחר, במיוחד לאור פער הגילאים ביניהם". שירות המבחן התרשם כי תפיסת עולמו של המתלונן התערערה ובמקומה: "נבנות פונקציות אחרות של זילות החיים שבכל רגע עלולים להסתיים גם מבלי סיבה נראית לעין, רוע אכזריות ופגיעות. העולם שבעבר נתפס על ידו כהגייוני ובטוח יחסית הפך מבחינתו למקום מסוכן ואכזרי".

40. שירות המבחן סיכם תסקירו במילים הבאות: "המפגש המזעזע והבלתי צפוי עם אכזריות הנאשם קטעה באחת את עולמו המוכר ונישל אותו מתחושת השליטה על חייו. מדובר בפגיעה שהפכה את א' מאדם בריא ומכיר בערך העצמי שלו לאדם פגיע, חשדן, נעדר תחושת בטחון ומוגנות, אשר מתנהל בדריכות וחשש מפני האפשרות להיפגע שוב. בנוסף, הוא ספקני באשר ליכולתו להגן על עצמו ועל קרוביו. ניכר כי ההתמודדות עם השלכות הפגיעה ברמה הנפשית, הפיזית, הכלכלית המשפחתית והחברתית מצריכה ממנו השקעה של כוחות רבים". להערכתו, המתלונן זקוק למענה טיפולי תומך ומכיל, שיסייע לו לעבד את החוויה הטראומטית ולהפחית מהשלכותיה. המתלונן הופנה למערך בריאות הנפש בקופת החולים לצורך השתלבות בטיפול פסיכותרפי, בנוסף לטיפול התרופתי אותו הוא נוטל. כן הומלץ על פיצוי, כחלק מההכרה בפגיעה בו ועל מנת לאפשר לו להמשיך בשיקומו.

41. המתלונן העיד לפני, קצרות אמנם, אך פגיעותו ניכרה בבירור ודבריו נגעו ללב. נביאם במלואם: "אני רוצה לומר שמאז המקרה החיים שלי השתנו בצורה דרסטית, יציאתי ממעגל העבודה כי נפגעה לי היד, יש לי מסמכים של רופא תעסוקתי שאסר עלי לעבוד. אני גם פיזית נפגעת מאוד חזק, יש לי את כל הצלקות בפנים ונפשית אני גם מטופל דרך פסיכיאטר לצערי אני בפוסט טראומה ואני לא מתפקד אישית, הוא הרס לי את החיים ברגע אחד. זה היה ברצח שבעיניים של שני אנשים שרדפו אחרי עם מברג. אני רוצה שיעשה צדק" (עמ' 12, ש' 27-31).

42. מעגלי הנזק שנגרמו למתלונן נרחבים ומקיפים. אדם שהשכיל להתגבר על מכשולים וחוויות קשות, אף טרגיות, בנה לעצמו חיים מלאים וטובים, מוקף במשפחה אוהבת, לה סייע תוך מימוש ערך עצמי הפך, באבחת רגעים קצרים, לשבר כלי, שנזקק לסיוע בעצמו. כל תחומי חייו של המתלונן התערערו: קשריו החברתיים והמשפחתיים, עבודתו, החלמתו הפיזית שהתמשכה ופגעה בפרנסתו, מצבו הנפשי - הוא אובחן כאמור כמתמודד עם הפרעה פוסט-טראומטית - ותחושת הערך העצמי שליוותה אותו כל חייו. שיקומו המלא לא נראה באופק.

סיכום עד כאן:

43. במקרה זה מתקיימות נסיבות מחמירות רבות, הנוגעות לאופן בו התנהל הנאשם במהלך האירוע ולנזק שנגרם לקרבנו. כאמור לעיל, צירוף אותן הנסיבות, על ביטויין ועוצמתן, מוביל למסקנה כי הפגיעה בערכים המוגנים אינה רק גבוהה ומשמעותית, אלא מלאה וממוקמת בקצהו העליון של סולם החומרה.

מדיניות הענישה הנוהגת

מגמות החמרה בעבירות אלימות שהסבו נזק חמור ובעבירות שבוצעו על רקע סכסוכי דרך

44. הנאשם הורשע בגרימת חבלה חמורה, עבירה לפי סעיף 333 לחוק; העונש בגינה הוא שבע שנים, גבול סמכותו העליונה של בית משפט השלום. המחוקק הביע דעתו בנוגע לצורך בענישה הולמת ומשמעותית כאשר מדובר בעבירות אלימות שהסבו נזק גופני חמור ולכן נפקות של ממש. ועוד: על רקע התגברות מעשי האלימות ניכרת מגמה החמרה ברורה בענישה בעבירות אלו, בפרט כאשר הסבו נזק חמור, כבעניינו (ע"פ 799/19 צ'קול נ' מדינת ישראל, פסקה 9 (18.7.2019)).

45. קריאה דומה להחמרת ענישה יצאה גם כאשר מדובר במעשי האלימות שבוצעו על רקע סכסוכי דרך: "ענישה מחמירה ומרתיעה הינה כלי חיוני למיגור נגע הטרור בכבישים. באמצעותה מבטאת מערכת החוק והמשפט את מכאוב הציבור וסבלותיו נוכח תופעה קשה זו" (עפ"ג (מחוזי מר') 37842-07-12 **אהרונ' נ' מדינת ישראל**, פסקה 47 (23.12.2012)).

46. עיון נרחב בהחלטות שיפוטיות רבות מעלה מסקנה ברורה, לפיה שדרת הפסיקה המרכזית בנוגע למקרי אלימות על רקע סכסוכי דרך היא הטלת עונשי מאסר בפועל, ולו בדרך של עבודות שירות. ככל שנסיבות ביצוע העבירה חמורות יותר, וכוללות גרימת נזק משמעותי לקרבן באופן ישיר, מוצב הרף התחתון במתחם על מאסר בפועל ממש.

הפסיקה שהוצגה על ידי באי-כח הצדדים ופסיקה נוספת רלבנטית

47. המקרים שהציגו הצדדים נוגעים לעבירות תקיפה סתם או תקיפה הגורמת חבלה של ממש שהעונש בגין, שנתיים ושלוש שנות מאסר, נמוך משמעותית מזה הקבוע בצד העבירה המרכזית בה הואשם הנאשם, גרם חבלה חמורה.

המאשימה ציינה כי לא אותרה פסיקה "שנוגעת בדיוק למתחם שאנו מבקשים", אך הפנתה לגזר דיני בת"פ (שלום ת"א) 36274-11-21 **מדינת ישראל נ' אבו אביש** (7.12.2022). במקרה זה, הנאשם, נעדר עבר פלילי, הורשע על יסוד הודאתו בעובדות כתב אישום מתוקן, במסגרת הסדר טיעון בו הגבילה המאשימה עצמה לטעון לשלושה חודשי מאסר דרך של עבודות שירות, בעבירת תקיפה הכוללת מכות אגרופ לפלג גופו העליון של המתלונן, על רקע סכסוך דרך. נקבע כי מתחם העונש ההולם נע בין מאסר קצר שיכול וירוצה בעבודות שירות, ועד למאסר בפועל לתקופה של עשרה חודשים, בצד ענישה נלווית. על הנאשם הושתו ארבעים וחמישה ימי מאסר שירוצו בדרך של עבודות שירות, בצירוף ענישה נלווית.

אף ההגנה הציגה פסיקה כתמיכה לטיעוניה. בין היתר הפנתה לעניין רע"פ 8822/16 **בן עזרי נ' מדינת ישראל** (17.11.2016). במקרה זה המבקש, נעדר עבר פלילי, הורשע על יסוד הודאתו בכתב אישום מתוקן, בעבירת תקיפה הגורמת חבלה של ממש, בכך שלאחר שהמתלונן התקשר אליו וביקש ממנו להזיז את רכבו, הגיע למקום, הכה את המתלונן באגרופו וגרם לו שבר ונפיחות בלסת התחתונה, פגיעות שהצריכו את אשפוזו למשך חמישה ימים. בית משפט השלום קבע מתחם ענישה הנע בין שבעה חודשי מאסר ועד עשרים חודשים, אך השית על המבקש, בשל הליך שיקומי מוצלח, חצי שנת מאסר, בדרך של עבודות שירות, בצירוף ענישה נלווית. הערעור ובקשת רשות הערעור שהגישה ההגנה נדחו.

עיינתי אף בהחלטות הנוספות אליהן הפנתה ההגנה, כולן, למעט אחת, מבית משפט השלום (ע"פ (מחוזי חי') 43480-11-19 **קורנט נ' מדינת ישראל** (16.1.2020); ת"פ (שלום רח') 16041-01-19 **מדינת ישראל נ' יוסיפוב** (8.1.2020); ת"פ (שלום ת"א) 40578-09-17 **מדינת ישראל נ' אבזוב** (31.3.2019); ת"פ (שלום רח') 38531-01-15 **מדינת ישראל נ' לוין** (9.3.2016); ת"פ (שלום ת"א) 61138-11-21 **מדינת ישראל נ' אבו נסר** (24.4.2022); ת"פ (שלום רח') 25305-07-18 **מדינת ישראל נ' נויברג** (15.4.2019); ת"פ (שלום ת"א) 70907-06-20 **מדינת ישראל נ' סויסה** (13.9.2022); ת"פ 58818-06-18 (שלום חי') **מדינת ישראל נ' גושין** (29.7.2020)).

מדובר בגזרי דין הנוגעים למקרים בהם הואשמו נאשמים בעבירות תקיפה שחומרתן פחותה, וככלל - לא עסקו בתקיפה נמשכת, שבוצעה עם אחר, והסבה נזק משמעותי לקרבן; למעט עניין **קורנט, יוספוב ו-לוי** - בו הגבילה המאשימה עצמה לעונש של מאסר מותנה - העונש שנגזר על הנאשמים בתיקים שלעיל כלל רכיב מאסר בדרך של עבודות שירות.

48. עיינתי אף בהחלטות נוספות, שאף שאין בהן על מנת לשקף את כל נסיבות האירוע מושא כתב האישום, הן שופכות אור על עמדת הפסיקה בנוגע לחלק מרכיביו.

רע"פ 8286/21 **לבדה נ' מדינת ישראל** (14.12.2021): המבקש, צעיר, ללא עבר פלילי, הורשע על יסוד הודאתו בגרימת חבלה חמורה, בכך שתקף בקרש את חברו לעבודה, מבוגר ממנו בשנים רבות, וגרם לו, בין היתר, שבר אנכי בעצם הקודקוד; המאשימה הגבילה עצמה לטעון לשנת מאסר. בית משפט השלום קבע כי מתחם העונש ההולם בגין מעשי הנאשם נע בין שנת מאסר ועד שלושים חודשי מאסר, תוך שהודגש כי מתחם זה "... לא רק מחייב מאסר בפועל, אלא מאסר בפועל שלא ניתן לרצותו על דרך של עבודות שירות" ועל המבקש הושתה שנת מאסר, לצד ענישה נלווית. ערעור המבקש לבית המשפט המחוזי התקבל, ונקבע, כי יהיה עליו לשאת בעונש מאסר ממש לתקופה של תשעה חודשים, שלא בדרך של עבודות שירות. בקשת רשות הערעור נדחתה, תוך קביעה כי אין בעונש זה משום סטיה ממדיניות הענישה.

רע"פ 2298/20 **עזרא נ' מדינת ישראל** (5.4.2020): המבקש, יליד שנת 1980 ללא עבר פלילי, הורשע לאחר שמיעת ראיות בגרימת חבלה חמורה, בכך שלאחר שהמתלונן, יליד שנת 1954, ביקש מעובדי עירייה שכרתו עצים ליד ביתו לחדול. התקרב אליו המבקש בצורה מאיימת, תפס אותו מחולצתו, הפילו ארצה ותקף אותו בבעיטות ובאגרופים. כתוצאה מכך סבל המתלונן משברים בצלעותיו ומהמטומות בראש ונזקק לאשפוז ולטיפול רפואי. על המבקש נגזר עונש של עשרה חודשי מאסר בפועל ופיצוי למתלונן על סך 20,000 ש"ח. ערעורו לבית המשפט המחוזי נדחה וכך גם בקשת רשות הערעור שהגיש. בדחותו בקשה זו ציין בית המשפט העליון כי: "העונש שהושת על המבקש אינו חורג ממדיניות הענישה המקובלת והראויה במקרים דומים ... בית המשפט המחוזי ... (ו) הדגיש את ייחוד עניינו של המבקש, אשר תקף אדם מבוגר ממנו באירוע חריג בחומרתו ולא חדל ממעשיו אף לאחר שהכניע את המתלונן, תוך גרימת נזקים רבים למתלונן ולאשתו", שעל פי הכרעת הדין נכחה במקום וצפתה באירוע.

רע"פ 5662/18 **פלויני נ' מדינת ישראל** (2.8.2018): המבקש, בעל עבר פלילי, הורשע על יסוד הודאתו בתקיפת קטין שגרמה חבלה של ממש ובנהיגה בזמן פסילה, בכך שתקף באגרופיו נער שחצה נתיב נסיעתו וגרם לו חבלות בפניו, סחרחורת וכאבי נשימה. בית משפט השלום קבע בעניין עבירת האלימות מתחם ענישה שנע בין מספר חודשי מאסר בפועל לבין שנתיים מאסר, והשית על המבקש שמונה חודשי מאסר בפועל בגין עבירת תקיפת הקטין, ובסך הכל שנת מאסר, בצד ענישה נלווית. ערעור המבקש לבית המשפט המחוזי נדחה, וכך גם בקשת רשות הערעור תוך קביעה כי נעשה חסד עם המבקש עליו נגזר "עונש מקל ביחס לעבירת שביצע. התופעה המתפשטת כנגד רע במחוזותינו, של נקיטת אלימות מצד נהגים בכביש כלפי נהגים אחרים היא פסולה מכל וכל וראוי להחמיר בעונשם של הנוקטים באלימות מסוג זה".

רע"פ 1749/13 **דשן נ' מדינת ישראל** (14.3.2013): המבקש, בעל עבר פלילי תעבורתי, הורשע, לאחר

שמיעת ראיות, בעבירות תעבורה ועבירת תקיפה הגורמת חבלה של ממש בכך שעקב דין ודברים בינו לבין המתלונן "בנוגע לנהיגה", הכה אותו, שבר את משקפיו וגרם לו לפציעות בפניו. על המבקש הושת עונש מאסר בפועל לתקופה של שמונה חודשים, בצד ענישה נלווית. הערעור ובקשת רשות הערעור נדחו.

רע"פ 4883/12 **הררי נ' מדינת ישראל** (2.6.2012): המבקש, בעל עבר פלילי, הורשע על יסוד הודאתו בעבירת תקיפה הגורמת חבלה של ממש, בנסיבות מחמירות, בכך שיחד עם ארבעה אחרים, תקף נהג מונית שסרב להסיעם. חלקו של המבקש בתקיפה היה השלכת אבן לעבר המתלונן שפגעה ברגלו; למתלונן נגרמו חבלות שונות והוא נעדר מעבודתו למשך כשבועיים. בבית משפט השלום נגזר דינו של המערער, שהורשע אף בשתי עבירות של הפרת הוראה חוקית, לחצי שנת מאסר בדרך של עבודות שירות וענישה נלווית. ערעור המדינה לבית המשפט המחוזי התקבל, ועל המערער הושתה שנת מאסר בפועל. בקשת רשות הערעור נדחתה, תוך קביעה כי "בענייננו, לא מצאתי כי בעונש אשר השית בית המשפט המחוזי על המבקש, קיימת סטייה כלשהי ממדיניות הענישה המקובלת בעבירות, דוגמת אלו בהן הורשע המבקש. לטעמי, העונש מבטא באופן ראוי את חומרת עבירותיו של המבקש, תוך התחשבות בנסיבותיו האישיות וביתר השיקולים לקולא, ואינני סבור כי מדובר בעונש חמור. המבקש הורשע, בין היתר, בעבירה של אלימות חמורה אשר הותירה בקורבנו פגיעות פיזיות, נפשיות וכלכליות. התנהגות אלימה מעין זו, היא בגדר תופעה חמורה ומסוכנת, המתפשטת בקרבנו ואוכלת בנו בכל פה. על בתי המשפט לעשות כל שליל ידם על מנת להוקיע ולמגר תופעה זו, גם בדרך של ענישה הולמת".

עפ"ג (מחוזי מר') 33047-04-14 **נחום נ' מדינת ישראל** (8.7.2014): המערער, בעל עבר פלילי רלבנטי, הורשע על יסוד הודאתו, בתקיפה חבלנית של אדם שצפר לו, באמצעות מקל, ונדון לעונש שבין רכיביו שבעה חודשי מאסר בפועל; זאת לאחר שבשל מידעים מודיעיניים לא נמצא כשיר לביצוע עבודות שירות. הערעור נדחה. בית המשפט המחוזי ציין: "שוב בפנינו, לצערנו, גילוי בריונות תוך ויכוח על שימוש בדרך... אף אנו סבורים כי תופעת האלימות בכלל, ואלימות בכבישים בפרט, הפכה לתופעה חמורה ושכיחה שיש להילחם בה בכל דרך, לרבות הטלת עונשי מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריא ללא קשר לעמדת הממונה על עבודות שירות באשר להתאמת העבריין לרצות מאסר בעבודות שירות...".

עפ"ג (מחוזי מר') 4625-01-17 **חן נגד מדינת ישראל** (18.4.2017): המערער, בעל עבר פלילי שלו רקע נפשי מורכב, הורשע על פי הודאתו בעבירת חבלה חמורה, בכך שעל רקע סכסוך דרך הכה באגרופו "מכה בודדת" נהג אוטובוס וגרם לו שבר בארובת העין. בבית משפט השלום נקבע מתחם ענישה שנע בין שמונה חודשי מאסר לשנתיים מאסר, בצירוף ענישה נלווית והשית על הנאשם תשעה חודשי מאסר בפועל. בית המשפט המחוזי דחה את הערעור, תוך ציון הדברים הבאים: "תופעת האלימות בכבישים הפכה לתופעה שכיחה ואלימה שיש להילחם בה בכל דרך, לרבות הטלת עונש מאסר לריצוי מאחורי סורג ובריא, מבלי להתחשב בעמדת שירות המבחן גם אם היה סבור שמן הראוי להטיל על המערער עונש מאסר לריצוי בעבודות שירות".

ראו גם עניין **סופיר** (עפ"ג (מחוזי י-ם) 52348-02-20 **סופיר נ' מדינת ישראל** (8.9.2020)), במסגרתו הושת עונשי מאסר בעבודות שירות על נאשם שהורשע בתקיפה הגורמת חבלה של ממש, על רקע סכסוך דרך ועניין **פחימה** (עפ"ג (מחוזי חי') 30400-06-15 **מדינת ישראל נ' פחימה** (19.11.2015)) בו התקבל ערעור המדינה על קולת עונשו של המשיב, צעיר ללא עבר פלילי בעת מתן גזר הדין, שהורשע בתקיפה סתם בצוותא וגרימת היזק לרכב

המתלונן על רקע סכסוך דרך והושת עליו עונש של חמישה חודשי מאסר בעבודות שירות חלף עבודות של"צ.

סיכום עד כאן:

49. כנקודת מוצא יש לשקול עמדת המחוקק בנוגע לעבירה המרכזית בה הורשע הנאשם, חבלה חמורה, בחובה עונש מאסר עד לתקופה של שבע שנים ולכך יש להוסיף את עבירות הרכוש השלובות ורכויות במעשי האלימות שביצע הנאשם. כידוע, מדיניות הענישה אינה "מדע מדויק", והיא רכיב אחד שיש לשקלו בעת קביעת מתחם העונש ההולם, המגלם הכרעה ערכית המבוססת על שיקולים שונים (ע"פ 322/16 **מדינת ישראל נ' פלוני** פסקה 5 (9.10.2016)). עם זאת, וכאמור לעיל בענייננו היא מלמדת על מגמת החמרה בנוגע לעבירות אלימות, בפרט על רקע השימוש בכביש, לרבות הטלת עונשי מאסר ממש.

50. לחורבן עולמו של המתלונן ולאכזריות מעשי הנאשם משקל גובר ומכריע בעת קביעת מתחם העונש ההולם. מעשי הנאשם התפרשו על פני מספר צמתים, ואין מדובר בפרץ אלימות רגעי ונקודתי, לאחריו התעשת וחדל. הם בוצעו על רקע סכסוך דרך, וכוונת כלפי אדם זקן, מבוגר משמעותית מהנאשם ומהאחר, חלקם יחד עם אדם נוסף. האלימות כשלעצמה חמורה, וכללה פגיעה בכל גופו של המתלונן, לרבות בפניו, ואף בעיטות בו, על ידי שניים, גם בעת היותו מוטל חסר אונים על הקרקע, על כך המשתמע מכך מבחינת היקפי מכאוביו ועצמת השפלתו. הנאשם אף פגע ברכוש המתלונן; רכבו, חולצתו ומשקפיו. השלכות האירוע מלוות את המתלונן, גם כעבור שנתיים, ומשתרעות על פני כל תחום בחייו, לרבות ערעור מצבו הנפשי והבריאותי. הפגיעה בערכים המוגנים, נוכח כל האמור לעיל, היא בעצמה המרבית.

51. נתונים אלה, המשתלבים זה בזה ומצטברים אחד לרעהו, מלמדים כי לא ניתן להגיע למסקנה אחרת מלבד קביעת רף תחתון למתחם הענישה שיעמוד על מאסר בפועל ממש, מאחורי סורג ובריח, שלא רק שלא ניתן לשאתו בעבודות שירות, הוא אינו קרוב לתשעה חודשים, העונש המקסימלי שהיה ניתן להשית בדרך זו. אע"פ, כי בעת מתן גזר הדין פקעה הוראת השעה המאפשרת נשיאת מאסר בעבודות שירות לתקופה זו (חוק העונשין (תיקון מס' 133 - הוראת שעה), התשע"ח-2018; חוק העונשין (תיקון מס' 133 - הוראת שעה) (תיקון), התשפ"א-2021)) וטרם חודשה אך נוכח האמור לעיל אין בדבר על מנת להשליך על ענייננו.

52. מכל האמור לעיל יש לקבוע כי מתחם העונש ההולם נע בין 15 חודשי מאסר ל-36 חודשים, בצד ענישה נלווית ומרתיעה, לרבות פיצוי משמעותי לקרבן העבירה.

גזירת עונשו של הנאשם בתוך מתחם העונש ההולם

53. בגזירת עונשו של נאשם, רשאי בית המשפט להתחשב בהתקיימות נסיבות שאינן קשורות בביצוע העבירה.

54. מצאתי כי מספר נסיבות, חלקן מנויות בסעיף 40 לחוק, וכן אחרות, רלבנטיות לענייננו, רובן ככולן על הצד החיובי ופועלות לזכותו של הנאשם.

55. הנאשם אדם צעיר, יליד שנת 1995. בעת האירוע, לפני כשנתיים, היה כבן 25 שנה. מתסקיר שירות המבחן עולה כי ידע אובדן ממש; בשנים האחרונות נפטרו ממחלה הן אביו, הן אחד מאחיו.

56. הנאשם הביע אחריות על מעשיו, והודאתו חסכה זמן שיפוטי ומנעה הצורך בעדות המתלונן ובנו בנוגע לאירוע טראומטי שלא יכולה להיות מחלוקת כי היתה צפויה להיות קשה עבורם, ובעיקר למתלונן, על רקע מצבו הנפשי (סעיף 40א(4) לחוק).

57. הנאשם הפקיד פיצוי משמעותי בקופת בית המשפט, גם אם עשה זאת באיחור מסוים ולא בהתאם למוסכם (סעיף 40א(5) לחוק).

58. חלפו שנתיים מאז האירוע. אכן, אין מדובר בפרק זמן ממושך מאוד בהיקפו, והוא נדרש אף לשם קבלת עמדת שירות המבחן, אך גם לתקופה זו יש ליתן את הדעת (סעיף 40א(10) לחוק), ובפרט כאשר הנאשם לא ביצע במסגרתה עבירות נוספות ועבר הליך טיפולי פרטי שמגמתו חיובית.

59. לנאשם משפחה תומכת, הרוצה בטובתו וחוששת לגורלו.

ארוסתו של הנאשם, גב' נידא מחארב ואחיו, מר עלאא גראב העידו לפני.

הקו המנחה בדברי הארוסה היה רצונה ש-"שכל הדבר הזה לא ימשיך איתנו הלאה"; ו-"שתינתן לנו הזדמנות של סוג להתחיל מחדש".

אחיו של הנאשם העיד כי הוא זה ש-"גידל" את הנאשם לאחר מות אביהם, ולדבריו, אחיו אינו פושע ו-"זה רחוק ממנו". עוד טען אינו יודע "איך הוא נקלע לסיטואציה כי הוא ילד טוב. היו הרבה סיטואציות כאלה ובחיים לא הסתבך מזה". האח ציין כי הוא מוכן לשלם פיצוי נוסף לקרבן, אף כי אינו יודע אם "זה יכפר על כל הכאב שאני שומע שקרה לו", והדגיש כי יש לו שכנים וחברים יהודים ו-"זה לא על הפרק שומר חומות וזה לא הכיוון בכלל. אנחנו לא שם. אבי לא חינך אותנו על דברים כאלה". לטענתו "אחי הולך לבנות את החיים שלו בגיל 27, לא פושע לא כלום, להכנס לבית סהר לא ישקם אדם... אני מעדיף שילך ויטפל בעצמו ולא יכיר עבריינים שיצא לי אחרי שנתיים פושע משם, זה הפחד שלי כי אנחנו לא".

אעיר, כי עמדתם זו של קרובי המשפחה, המתמקדת בנאשם ובהמשך חייו, מובנית וטבעית, גם נוכח חתונתו הקרובה, אך התרשמתי מחוסר הפנמה של חומרת האירוע והמעטה ממשמעות התנהלות הנאשם במסגרתו.

ברור, כי להליך פלילי השפעה על המעגל המשני של קרובי משפחתו של נאשם, לרבות העונש שיוטל עליו; מדובר בהתמודדות קשה ומורכבת ואך טבעי כי תסב צער וכאב. עם זאת, לא התרשמתי לאחר שמיעת דברי ארוסת הנאשם ואחיו כי במקרה זה הפגיעה של העונש במשפחתו של הנאשם חורגת מפגיעתו הטבעית של ההליך המשפטי על סביבתו של מי שהועמד לדין וצפוי להיענש בגין מעשיו (סעיף 40א(2) לחוק).

60. השמת הנאשם, בגילו הצעיר יחסית, ללא רקע פלילי או חווית מעצר קודמת, במאסר ראשון, עשויה להיות קשה עבורו; עניין זה הובהר בתסקיר שירות המבחן ובעדות המטפלת (סעיף 40א(1) לחוק).

61. אף כי הנאשם לא היה עצור, אף לא יום אחד, בתיק זה, היה נתון בתנאים מגבילים, לרבות שהות במעצר בית במשך תקופה, ואף בכך יש להתחשב בגזירת העונש (ע"פ 7768/16 פלוני נ' מדינת ישראל (20.4.2016)).

62. הנאשם נעדר עבר פלילי (סעיף 40א(11) לחוק). לכך משמעות של ממש, בה יש להתחשב, ובעיקר לאור טענות ההגנה על הקושי בהימנעות מביצוע עבירות בסביבת מגורי הנאשם, קושי עליו הצליח להתגבר עד יום האירוע, ואף לאחריו.

בצד זאת, הנאשם אינו "בחור טוב שעשה טעות" (עמ' 22, ש' 3). אין כל דרך להגדיר את פעולותיו הפוגעניות כ-"טעות" או להצדיקן ב-"הקלעות לסיטואציה". הסיטואציה נוצרה על ידי הנאשם; הוא מחולל האירוע והאחראי הישיר לו. נורמטיביות נמדדת לא רק באורך גיליון ההרשעות הקודמות, אלא גם בראי התנהלות האדם במסגרת מעשי העבירה המיוחסים לו. ניתן לקבוע, ולו על סמך ההיגיון והשכל הישר, כי רוב רובם של סכסוכי הדרך מסתיימים בעימות מילולי, ולכל היותר באלימות קלה ורגעית, שאינה מסבה נזק. מעשי הנאשם חרגו מכך אלפי מונים. תקיפה חוזרת ונשנית של אדם, גם בעת היותו שרוע חסר אונים על הקרקע, לעיני קרוב משפחתו, בשיתוף פעולה עם אחר, עד כדי פגיעה חמורה בגוף ופגיעות ברכוש, לא כל סיבה או הסבר מעבר לפורקן יצרים פראי ואלים ולרצון לפגוע ולהשפיל אדם אחר, מלמדת כי דפוסי התנהגותו של הנאשם לוקים משמעותית, גם אם זו הסתבכותו הראשונה בפלילים.

חריגה ממתחם העונש לקולה מטעמי שיקום

63. בא כוח הנאשם ציין, כי לעמדתו מתחיל מתחם העונש ההולם במאסר בעבודות שירות, אך אם יוחלט כי הרף התחתון עומד על מאסר בפועל ממש, יש לסטות ממנו, מטעמי שיקום, ולקבוע כי עונש המאסר לא ירוצה מאחורי סורג ובריח.

חריגה לקולה ממתחם ענישה: התשתית המשפטית

64. על פי הוראות סעיף 40ד(א) לחוק, "קבע בית המשפט את מתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה ומצא כי הנאשם השתקם או כי יש סיכוי של ממש שישתקם, רשאי הוא לחרוג ממתחם העונש ההולם ולקבוע את עונשו של הנאשם לפי שיקולי שיקומו, וכן להורות על נקיטת אמצעי שיקומי כלפי הנאשם, לרבות העמדתו במבחן לפי סעיפים 82 או 86 או לפי פקודת המבחן [נוסח חדש], התשכ"ט-1969".

הסמכות לחרוג ממתחם העונש ההולם מסורה לשיקול דעת בית המשפט, ואין חובה לעשות כן גם אם נמצא כי מדובר בנאשם שהשתקם או כאשר קיים סיכוי של ממש שישתקם (ע"פ 3102/14 פלוני נ' מדינת ישראל, פסקה 21 (17.11.2014)). למניעת פגיעה בעקרון הענישה המנחה - עקרון ההלימה בין מעשי הנאשם ומידת אשמו לבין העונש שיוטל עליו במסגרת מתחם הענישה - הפעלת הסמכות תעשה בצמצום ובזהירות, במקרים חריגים, בבחינת

יוצא מן הכלל, כאשר סיכויי שיקום מובהקים מצדיקים זאת (ע"פ 126/22 **מדינת ישראל נ' פלוני**, פסקה 16 (27.4.2022)).

עדיין, יש לתת ביטוי מעשי לאפשרות חריגה ממתחם מטעמי שיקום, ובין היתר, בהערכתם של אלה יש לשקול את המוטיבציה שהפגין האדם שהורשע להשתקם, הליך של גמילה מהתמכרות, השתלבות בהליכי טיפול, אינדיקציות לשינוי עמוק בהתנהגות ובדרך החשיבה, הבעת חרטה כנה והפגנת אמפטיה לקרבן (ע"פ 6637/17 **קרנדל נ' מדינת ישראל** (18.4.2018)).

65. על פי הוראות סעיף 40ד(ב) לחוק, כאשר "מעשה העבירה ומידת אשמו של הנאשם בעלי חומרה יתרה" לא ניתן לחרוג ממתחם העונש ההולם מטעמי שיקום "אלא בנסיבות מיוחדות ויוצאות דופן, לאחר שבית המשפט שוכנע שהן גוברות על הצורך לקבוע את העונש במתחם העונש ההולם בהתאם לעיקרון המנחה".

אמות מידה כוללות ומחייבות הקובעות באלו מקרים ישנה "חומרה יתרה" טרם גובשו (עניין **קרנדל**, פסקה 20) ובספרם של יורם רבין ויניב ואקי **דיני עונשין**, עמ' 1495 (מהדורה שלישית 2014) צוין כי "קשה לחזות את המקרים שיחסו תחת כנפיו של סעיף זה". קיימת אף מחלוקת האם הן מעשה העבירה, הן מידת האשם דורשים הוכחת חומרה יתרה, או שמא יש לבחנם כמכלול, באופן בו מתקיים ביניהם יחס של "מקבילית כוחות" (פסקה 20 לפסק דינה של השופטת ברק ארז ופסקה 5 לפסק דינו של השופט אלרון בעניין **קרנדל**).

ומהכללים - לעניינו הפרטי של הנאשם:

66. שירות המבחן מצא שהנאשם, שהביע צער וחרטה כנים ומוצף רגשות אשם ובושה הפיק לקחים ממעשיו, שהיוו עבורו נקודת שבר וטלטלה, וההליך המשפטי הציב עבורו גבולות מרתיעים. על אף שהעריך, כי הנאשם, בעת מצבי לחץ עשוי לגלות קשיי יסודות ושליטה בדחפים תוקפניים, שקל שירות המבחן לחיוב את נכונותו להשתלב בטיפול, את העדר עברו הפלילי ויכולתו לתפקד באופן תקין. יוער, כי נכון למועד הגשת התסקיר טרם שולב הנאשם בקבוצה טיפולית, אך הביע רצון לעשות כן והבין את חשיבות השתלבותו במסגרת זו. שירות המבחן המליץ כי הנאשם יישא במאסר בדרך של עבודות שירות ועל השמתו בצו מבחן, זאת: "על רקע גילו הצעיר של הנאשם והיותו נעדר עבר פלילי, והערכתנו כי שהיה בין כותלי הכלא עלולה להוביל לחשיפה לנורמות עברייניות, נסיגה במצבו, וכן לחבל בתהליך השיקום שעבר".

67. במסגרת תסקירו התייחס שירות המבחן אף לטיפול הפרטי אותו עבר הנאשם ושוחח עם המטפלת. זו העידה לפני, ואף הוגש דוח מטעמה, המבוסס על הליך טיפולי שבועי, שנמשך כשבועה חודשים; על ניסיונה ומקצועיותה של עדה זו לא היתה מחלוקת, אף כי אעיר שבדוח מטעמה, שנכתב ב-25.2.3023, ציינה כי הנאשם משתתף בקבוצה טיפולית בשירות המבחן, אם כי זה ציין בתסקירו כי רק ביום 16.2.2023 נקבעה פגישה ראשונה עם מנחות הקבוצה.

68. ממצאי המטפלת בדוח דומים בעיקרם לממצאי שירות המבחן. אף היא התרשמה כי הנאשם, שפנה אליה לאחר הכרעת הדין, הוא "אדם צעיר, בעל כוחות טובים... ללא דפוסי חשיבה והתנהגות עבריינית", הורתע מההליך המשפטי ובוש במעשיו. עוד לדבריה, הנאשם "לקח אחריות" אם כי תיאר לפניה כי אינו זוכר הרבה מהאירוע, "ירד מסך שחור" לדבריו; פערי זכרון אלה לא אוזכרו בתסקיר שירות המבחן. להליך הטיפול נוגש הנאשם בפתיחות וברצון

כן לבחינת התנהגותו לעומק ובמהלכו עובדו עיוותי החשיבה שהובילו אותו לחשוב כי המתלונן "עשה לו בכוונה את העקיפה", והוקנו כלים לשליטה עצמית. להערכתה המקצועית הסיכון להישנות עבירות היא נמוכה מאוד.

69. גם בעדותה לפני ספרה המטפלת על התמקדות ההליך הטיפולי בבדיקת דפוסי התנהגות אלימים וכוחניים, זיהו "טריגרים" ועיוותי חשיבה והקניית כלים עתידיים לשליטה עצמית, תוך הדגשה כי הנאשם התמיד בהגעה לטיפול ובמסגרתו הראה מוטיבציה גבוהה. לשאלת התביעה מדוע יש לטפל באדם שאינו אוחז בדפוסים עבריינים השיבה: "דפוסים עברייניים ודפוסים של אובדן שליטה אינם חד הם, דפוסים עבריינים מדברים על חוסר תפקוד בחיי היום יום, גישות לעבריינות".

70. הנאשם ביטא צער על הפגיעה במתלונן, וכגורמים הטיפוליים, אף אני התרשמתי כי חרטתו כנה, אף אם קשורה קשר הדוק גם לחששו - הברור והטבעי - מהעונש שיוטל עליו. הוא הביע בוושה על התנהלותו, ואף הפקיד סכום כסף משמעותי לפיצוי המתלונן.

71. בצד זאת ובניגוד למוסכם, סכום הפיצוי לא הופקד עובר למועד הטיעונים לעונש. לשאלתי, האם אין בעניין זה ללמד על אי-נטילת אחריות, השיבה המטפלת כי להבנתה, אין מדובר בביטוי "לזילות", אלא בעניין "טכני". אף הסנגור הסביר כי עניין זה "פרח מזכרונו", כי דברים נפלו "בין הכסאות" וכי הדבר מעיד על "תמימות" הנאשם (עמ' 22, ש' 4-7).

הסברים אלה מוקשים ולא ניתן לקבלם. בנושא היחיד בו יכול היה לפעול על מנת לקדם ולו במעט את הטבת נזקי המתלונן כשל הנאשם. בסופו של יום אכן הפקיד הסכום בו התחייב ואינו סבורה כי ניסה לחמוק מתשלומו, אך השתלשלות הדברים מלמדת על כך שנושא זה לא היה בראש מעייניו ולכך משמעות בעת בחינת עומק חרטתו ומידת לקיחת האחריות על מעשיו.

72. על אף האמור, הנאשם התמיד בהשתתפותו בהליך טיפולי פרטי, אמנם לא ממושך ביותר - כשבעה חודשים, הביע רצינות ואחריות במהלכו ורכש כלים התנהגותיים חיוביים; עצם הפניה למטפלת פרטית, על עלותו הכספית המשוערת של הטיפול, מלמדת כשלעצמה על מחויבות לו. עם שירות המבחן עמד בקשר גם במסגרת הליך המעצר הקשור אף תקופה ממושכת יותר. כאמור, הן שירות המבחן, הן המטפלת, מצאו כי מדובר באדם שאינו אוחז בדפוסים עברייניים מושרשים, יכול להיתרם מהליך טיפולי ומאסר בפועל עשוי לפגוע בשיקומו.

73. האם יש בדברים - משמעותיים - אלה על מנת לסטות ממתחם העונש ההולם, או שנפקותם מגעת רק כדי ביצור מיקומו של הנאשם בתחתית מתחם העונש ההולם?

74. ראשית, על אף שמאמצי הנאשם לשוב לדרך הישר ניכרים לא השתכנעתי כי עניינו נופל בגדר אותם מקרים חריגים בהם "השתקם הנאשם או קיים סיכוי של ממש שהשתקם". כפי שצוין בעניין ע"פ 126/22 שלעיל: "לא בכל מקרה שבו תהליך טיפולי מתקדם בכיוון חיובי, יש להפעיל את הסמכות הקבועה בסעיף 40דלחוק העונשין" (שם, פסקה 18).

לעניין אי-הפיצוי במועד נדרשנו לעיל.

לכך יש להוסיף כי לטענת ההגנה, האירוע התרחש גם על רקע מקום מגורי הנאשם, ש-גר במקום מסוים, סופג, מרגיש, רואה אותם קורים בחוץ ולפעמים שיקול הדעת שלך מושפע מהדברים האלה" (עמ' 22, ש' 18-20); הנאשם מתגורר באותה הסביבה ולא התנתק ממנה.

טענותיו של הנאשם כי ביצע המיוחס לו על רקע צום הרמדאן והתנהלות המתלונן בדרך מלמדים על השלכת האחריות למעשיו על נתונים חיצוניים, טענות שהשתקפו אף בדברי אחריו.

שירות המבחן התרשם כי הנאשם, גם לאחר חודשים של טיפול פרטי, עשוי לפעול באופן פוגעני במצב דחק, ללא שיקול דעת מעמיק בנוגע לתוצאות מעשיו, ולדברים משמעות גם על רקע המשך עבודתו כנהג בעסק המשפחתי.

התנהלותו האלימה כל-כך במהלך האירוע דורשת העמקה פנימית ממושכת וחקר יסודי של שורשיה למניעת הישנותה בעתיד. לאור האמור לעיל, סופה של הדרך בה צועד הנאשם במטרה לשיקומו אינו נראה לעין והיא טומנת עבורו, בנסיבותיו ועל רקע אופיו, אתגרים לא מועטים.

75. שנית ועיקר: גם אם הייתי סבורה כי מדובר בהליך שיקומי שיכול היה להצדיק סטייה ממתחם העונש ההולם, לא יהיה זה נכון וצודק להעדיפו על פני יתר שיקולי הענישה. כאמור, סטייה ממתחם העונש ההולם בשל שיקולי שיקום היא סמכות שברשות ואין חובה להפעילה; שיקולים אלה אינם עומדים לבדם, ויש ליתן את הדעת לחומרת העבירה, לפגיעה בקרבן ולשיקולי ההרתעה. בנסיבות ענייננו, שיקולים אלה, על משקלם המצטבר, הם אלה המצויים בלב העניין ולהם מעמד בכורה.

76. אכן, לאחר שקילה, אני סבורה כי מקרה זה בא בגדרי סעיף 40ד(ב) לחוק (ודוק: בעניין **אבו לבדה** נקבע בהקשר עבירת חבלה חמורה שבסמכות בית משפט השלום כי "מעשה העבירה כמו גם מידת אשמו של המבקש הם בעלי חומרה יתרה" (שם, פסקה 9)). עם זאת, הבריונות האלימה בה נקט הנאשם מחזקת המסקנה לפיה ראוי ליישם העיקרון המנחה כלשונו ולהשית עונש שיהלום מעשיו ומידת אשמו.

77. ועוד: בצדו השני של המתרחש נמצא המתלונן, קרבן האירוע על לא עוול בכפו. נקבע, כי "שיקולי השיקום אינם עומדים לבדם, ויש להתחשב גם בשיקולים נוספים ובראשם השיקול ההרתעתי והנזקים החמורים שנגרמים לנפגעי העבירה" (ע"פ 1229/19 **סלומינסקי נ' מדינת ישראל**, פסקה 15 (1.7.2019)). אף כי בעניין זה מדובר היה בעבירות מין, על כל ייחודיות הפגיעה והחומרה שבהן, רציונל ההתחשבות בנזקי נפגע העבירה בעת שקילת סטייה ממתחם הענישה יפה גם כאשר מדובר בקרבנות עבירות אלימות חמורה, שניזוקו קשות ואינם מצליחים להתאושש; ראוי כי קולו של המתלונן, שביקש כי יעשה צדק, יישמע (ע"פ 1859/22 **פלוני נ' מדינת ישראל**, פסקה 27 (8.6.2022)).

78. כאמור לעיל בעניין **סלומינסקי**, יש ליתן הדעת אף לשיקול ההרתעתי. סוג העבירה אותה ביצע הנאשם, עבירת אלימות חמורה על רקע סכסוך דרך, מצדיק התחשבות בשיקולי ההרתעה הרבים, כאמור בסעיף 40 לחוק; התייחסו לעיל לעמדת הפסיקה הברורה בנוגע לצורך בענישה מחמירה ומרתיעה לשם מיגור אירועי האלימות בכבישים. יישום הוראות הסעיף אכן אינו מאפשר חריגה ממתחם העונש לחומרה, אך מנגד יש בהן על מנת להטות את הכף לאי-חריגה לקולה.

79. מכל האמור לעיל, ההתחשבות בנתונים שלזכות הנאשם: העדר ביצוע עבירות, לפני ואחרי האירוע מושא כתב האישום, פיצוי הקרבן, לקיחת אחריות על מעשיו, גם אם הודאתו לא נתנה בהזדמנות הראשונה, ונכונות להשתתפות בהליך טיפולי לשם רכישת כלים להתנהלות עתידית, כמו גם הטיפול הפרטי שעבר - תעשה בעת שקילת מיקומו בתוככי המתחם (ע"פ 126/22, פסקה 17).

80. הנאשם, על רקע כל האמור לעיל, ימוקם בתחתית מתחם העונש ההולם, וממנו אין לחרוג.

81. אני ערה לעמדת שירות המבחן, שנתמכה בעדות המטפלת. אך מדובר בהמלצה, שכשמה כן היא; כלי עזר, חשוב אמנם, במלאכת ההכרעה, שאינה אמורה לשקף את מכלול הנתונים אליהם על בית המשפט להידרש (ע"פ 9036/18 **מדינת ישראל פלוני**, פסקה 19 (27.1.2020)). אני ערה, לחלוטין, אף לקושי הכרוך במאסר ראשון עבור הנאשם, ולסיכון להמשך שיקומו ככל שייכלא, אך מכל האמור בהרחבה לעיל העונש ההולם את חומרת מעשיו ומידת אשמו הוא מאסר לתקופה משמעותית מאחורי סורג ובריח. את ההליך שהחל מחוץ לכלא יוכל הנאשם לקדם גם במסגרתו ובעתיד לבוא, לאחר ריצוי עונשו, כאשר יש להניח כי המוטיבציה שהפגין עד כה והכלים שנטען כי רכש יסייעו לו בכך (ע"פ 1333/18 **מדינת ישראל נ' גוהר**, פסקה 11 (10.1.2018)).

פיצוי קרבן העבירה וקנס

82. סעיף 77(א) לחוק קובע כי: "הורשע אדם, רשאי בית המשפט לחייבו, בשל כל אחת מן העבירות שהורשע בהן, לשלם לאדם שניזוק על ידי העבירה סכום שלא יעלה על 258,000 שקלים חדשים לפיצוי הנזק או הסבל שנגרם לו". נוכח הסכמת הצדדים לפיצוי המתלונן בסך 25,000 ₪ לא אפסוק סכום גבוה יותר; קיימת משמעות כמובן לעובדה כי הסכום זמין מידית עבור המתלונן. עם זאת, על אף שסעיף 77(א) שלעיל אינו בא בהכרח ליתן ביטוי מלא לנזקי קרבן העבירה והוא עשוי לשמש גם כ-"סעד ראשוני" ראוי לציין כי לטעמי, על אף שמדובר בסכום נכבד, היה מקום לפסוק סכום גבוה אף יותר נוכח היקף הנזקים ועוצמתם ובנסיגין לקדם שיפור מצב המתלונן.

83. בהינתן יתר רכיבי הענישה, לרבות תקופת המאסר והפיצוי שנפסק, לא מצאתי לגזור על הנאשם עונש קנס, אלא להסתפק בעיצום כספי צופה פני עתיד, שיהיה בו על מנת להרתיעו מביצוע עבירות אלימות נוספות.

סוף דבר

84. הנאשם יישא בעונשים הבאים:

א. חמישה עשר חודשי מאסר בפועל. על הנאשם להתייצב ביום 2.7.2023 עד השעה 10:30 לתחילת ריצויהמאסר בבית"ר ניצן כשהוא מצויד בתעודה מזהה.

ב. שישה חודשי מאסר על תנאי, למשך שלוש שנים, והתנאי שלא יעבור כל עבירת אלימות, לרבות נסיון לעברה.

ג. שלושה חודשי מאסר על תנאי, למשך שנתיים, והתנאי שלא יעבור עבירת היזק לרכב לפי סעיף 413 לחוק העונשין.

ד. חודשיים מאסר על תנאי, למשך שנתיים, והתנאי שלא יעבור עבירת היזק לרכוש לפי סעיף 452 לחוק העונשין.

ה. פיצוי למתלונן בסך 25,000 ₪. המאשימה תוודא כי פרטי המתלונן מצויים בידי מזכירות בית המשפט תוך שלושה ימי עבודה, וזו תעבירו אליו בהקדם.

ו. התחייבות בסך 5,000 ₪ להימנע מביצוע כל עבירת אלימות, לרבות נסיון לעברה, וזאת למשך שנתיים מהיום. לא יצהיר הנאשם על התחייבות כאמור - יאסר לחמישה ימים.

85. ככל שקיימות ערבויות בתיק הן ישמשו לצורך התייצבותו של הנאשם לנשיאת עונשו. לאחר מכן, ככל שלא קיימת מניעה על פי דין, יושבו הסכומים שהופקדו, על פירותיהם, למפקדיהם. בנוסף, על מנת להבטיח התייצבות הנאשם לנשיאת עונשו, מוצא צו עיכוב יציאה מהארץ. ככל שיש בידי הנאשם דרכון יפקידו זה עד ליום 18.4.23 בשעה 12:00, במזכירות בית המשפט.

86. הנאשם רשאי לפנות לענף אבחון ומיון בשב"ס לצורך מיון מוקדם; ענף אבחון ומיון : 074-7831077, 074-7831078; פקס: 08-9193314; דואר אלקטרוני: MaasarN@ips.gov.il.

87. ומילים אחרונות למתלונן, טרם חתימה. את שהתרחש לא ניתן לשנות והאירוע שטלטל את עולמו הוא כעת חלק מסיפור חייו. יש לקוות כי יוקל לו בסיומו של שלב זה בהליך וכי ימצא נחמה; אני מאחלת למתלונן כי יעזר בתעצומות הנפש שסייעו לו בעבר להתמודד עם תמורות החיים, כך שישב ויוכל לשמוח בהם ולהפיק מהם את כל הטוב שיש, עדיין, באפשרותם להציע.

88. ניתן צו כללי למוצגים, לשיקול דעת קצין משטרה.

89. זכות ערעור לבית-המשפט המחוזי בתל-אביב תוך 45 יום מהיום.

המזכירות תשלח עותק הפרוטוקול לשב"ס ולשירות המבחן.

ניתן היום, כ"ו ניסן תשפ"ג, 17 אפריל 2023, בנוכחות הצדדים.